

DANNELSE, TRIVSEL OG LÆRING

Samskabelse mellem SFO'en og den lokale fodboldklub

1) INDLEDNING

Fodbolden spiller en central rolle i Danmark. Det gør den også hos DBU Jylland, hvor vi er forkæmpere for frivilligheden og arbejder for at synliggøre fodboldens, medlemsforeningernes og de frivilliges betydning og samfundsværdi. Med udgangspunkt i vores arbejde på samfundsområdet har vi valgt at fokusere og stille skarpt på temaet *Dannelse, trivsel og læring* i relation til fodboldens rolle i samfundet.

I dette notat ser vi særlig på samspil mellem fodbold og trivsel og dannelse. Det er der flere årsager til. Trivsel eller rettere mistrivsel står højt på den politiske dagsorden¹ og i mediedækningen². Det er velvalgt, fordi der er tendenser til stigende mistrivsel blandt bestemte grupper³. Trivsel er samtidig et meget elastisk begreb, der forstås og undersøges på mange forskellige måder. Vi tror ofte, at vi ved, hvad den anden mener, når samtalen drejer sig om trivsel, men det er næppe altid tilfældet. Uden at gå for dybt ned i begrebsgymnastikken, så er der brug for en præcisering, hvis de rette indsatser skal identificeres⁴.

Trivsel eller mistrivsel vedrører den enkeltes psykiske og fysiske velbefindende, men det bor ikke i individet og er ikke stationært. Det påvirkes af de fællesskaber, som vi indgår i, og påvirkes af kulturelle og samfundsmæssige forandringer⁵. På den måde kan man godt føle, at man har det svært i skolen, men føle sig som en del af fællesskabet i fodboldklubben. Måske kan det sågar på sigt betyde, at skolelivet bliver nemmere.

¹ Fx: [Forside - Trivselskommissionen](#)

² En infomediasøgning viser, at medierne i årene 2010 til og med 2014 skrev 6253 gange om " mistrivsel", og fra 2015 til og med 2019 optrådte ordet hele 17.077 gange. Fra 2020 og indtil november 2023 blev det brugt 41.703 gange

³ Fx: Madsen et al. (2023). Skolebørnsundersøgelsen 2022

⁴ [Eksperter: Uklarhed om børn og unges trivsel kan resultere i forkerte løsninger - Altinget: Børn](#)

⁵ [Hvad fremmer trivsel i organiserede fritidsfællesskaber? - Sundhedsstyrelsen](#)

Trivsel er også et spørgsmål om at kunne mestre livet, selvom det kan føles svært i perioder. Tilværelsens veje indeholder som bekendt ofte bump, som skal overkommes, og trivselsindsatser skal ideelt understøtte børn, unge og voksne i at mestre livet. I DBU Jylland har vi fokus på den type af trivselsindsatser vel vidende, at fodbold kun er en af mange vigtige fællesskaber, som børn, unge og voksne kan indgå i.

Til gengæld er fodboldlivet i de mange danske klubber et særligt fællesskab. Her er vi netop sammen om noget. I børnehaver kan børn være sammen om leg, i ungdomsuddannelserne er unge sammen om fag og i fodboldklubben er man netop sammen om fodbold. Når dette indlysende forhold er vigtigt at understrege, så skyldes det, at vi alle kan have brug for at være sammen om noget, der nok distancerer sig fra os selv, men samtidig påvirker os. Det kan give nogle andre oplevelser, der motiverer og styrker selvtilliden.

Vi har i samfundsområdet også fokus på foreningsforberedende aktiviteter. I de indsatser, som vi vil se på i det efterfølgende, har introduktionen af foreningslivet til børn og unge været et af omdrejningspunkterne, fordi det er en væsentlig del af det danske lokalsamfund. Det er en af flere indgange til deltagelse i gode fællesskaber.

Vi ser konkret på samskabelse mellem SFO og de lokale fodboldklubber. Gennem notatet vil det være muligt at få et indblik i indhentede erfaringer fra fodboldindsatser og lokale cases fra 'den virkelige verden'. Intentionen er at opnå indsigt i væsentlige elementer, der kan styrke samskabelsen mellem SFO og fodboldklubben. Slutteligt vil konkrete operative anbefalinger runde notatet af til inspiration for omverdenen.

Baggrunden for notatet bunder i en nysgerrighed af SFO områdets potentialer for at understøtte børns dannelse, trivsel og læring i et sundt fællesskab, som vi har erfaringer med fra de lokale klubber. Notatet kan læses og bruges i praksis på tværs af kommunale forvaltninger, skoleledelser samt af fodboldklubberne, som ønsker et tættere samspil med SFO'en i deres lokalområde.

2) ERFARINGER FRA INDHENTEDE SFO/KLUB-INDSATSER OG LOKALE CASES TIL INSPIRATION

I de følgende cases gives et indblik i indhentede erfaringer fra eksisterende indsatser, hvor der er bygget bro mellem SFO og de lokale klubber. Disse cases er med til at illustrere, hvordan elementer fra fodbold kan være med til at fremme dannelse og understøtte børnenes trivsel – både i SFO-tiden, men også med mulighed for at overføre dette til deres fritid i klubberne.

Ellehøj SFO-fodbold i Aarhus:

I Ellehøj SFO-fodbold bruges fodbolden som en foreningsforberedende aktivitet, der træner børnene i at kunne begå sig i det almene foreningsliv. Børnene øver sig i at modtage beskeder og information fra pædagogerne/trænerne, og de lærer, hvordan man er en god holdkammerat og ven. *"SFO-fodbold er en øvebane for at træne det foreningsforberedende element, som trænerne/frivillige i de lokale klubber ikke skal bruge kræfter på at lære børnene"* (citater: pædagog fra Ellehøj SFO). De arbejder med faste rammer, samme genkendelig struktur og en god organisering af SFO-fodbold indholdet.

Hver uge spiller 0. – 3. klasse SFO-fodbold i skolen sal. Pædagogerne uddeler efter hver gang point til børnene ud fra, hvor gode de har været til at 'lytte efter' og 'være en god ven'. Herved trænes nogle grundlæggende dannelsesprincipper, der i højere grad gør det muligt for børnene at indgå i de uskrevede regler i det almene foreningsliv. Derudover er den ene af SFO'ens pædagoger 'frikøbt', som led i DIF get2sport Aarhus-indsatsen, til at følge med pigerne fra 3. og 4. klasser fra SFO'en og direkte over i den lokale fodboldklub, Hasle Boldklub, til deres fodboldtræning. Herved udnyttes pædagogens ressourcer og kendskab til børnene og deres familier, hvilket kan være med til at de introduceres og fastholdes i fodboldklubben.

'Fodboldmadpakker' bygger bro mellem SFO og Langholt SK:

På Langholt Skolen i Nordjylland har man fundet en overgang fra SFO til den lokale fodboldklub, Langholt SK, som styrker fællesskabet allerede før de møder ind i klubben. Om eftermiddagen ringer det ind til de såkaldte 'fodboldmadpakker' i SFO'en. Her spiser pigerne sammen inden, at de følges over i klubhuset på den anden side af vejen fra den lokale skole. Herved starter pigernes fællesskab allerede inden træningen går i gang samtidig med, at der tankes vigtig energi, som kan bruges under træningen.

Konceptet om 'Fodboldmadpakker' har vist sig at være en god ramme for et fællesskab, som flere af pigerne fra skolen og SFO'en er blevet nysgerrige på. Flere af pigerne gik ikke til fodbold førhen, men sammen med 'Fodboldmadpakkerne' er de blevet introduceret til klubbens fodboldtilbud i forlængelse af SFO-tiden.

Vamdrups Skole SFO samarbejder om DBU's Pigeraketten med klubben:

I foråret 2024 har Vamdrup IF Fodbold og Vamdrup Skoles SFO i et samarbejde afviklet [DBU's Pigeraket](#) for at få flere piger til at blive introduceret til den lokale fodboldklub. Afviklingen af dagen foregik på Vamdrup IF's baner i SFO-tiden mellem kl. 14.00-16.30. Det vigtige bindeled mellem SFO og Vamdrup IF forekommer naturligt, da klubbens børneudviklingstræner til dagligt er viceskoleleder på den lokale skole. Til afviklingen deltog mere end 120 piger, hvor størstedelen var fra SFO'ens 0.-3. klasse.

Som en del af samarbejdet om at få flere piger til at få øjnene op for fodbold, har man i Vamdrup Skoles SFO prioriteret at ansætte en ung kvindelig vikar, der har fokus på at tilbyde fodbold i SFO-tiden for pigerne. Pædagogmedhjælperen har selv spillet fodbold hos Vamdrup IF Fodbold og fungerer dermed som en naturlig rollemodel for de yngste piger.

IF Skjold Sæby laver SFO-Fodbold:

I 2022 blev IF Skjold Sæby årets fodboldklub i region 1, da de indførte konceptet 'Fodbold for alle'. Et af elementerne i konceptet var, at klubben ville styrke relationerne til byens skoler og SFO'er. Klubben iværksatte tiltaget 'SFO-Fodbold' for at introducere flere børn til livet i fodboldklubben. Som en fast del af klubbens årshjul har de etableret kontakt til byens SFO'er, der tre faste tirsdage i starten af efteråret kommer på besøg på klubbens baner. På banerne bliver SFO-børnene mødt af klubpersoner, som faciliterer sjove lege og fodboldspil på tværs af SFO'erne.

Afslutningsvis har klubben udarbejdet en flyer, som børnene kan tage med hjem til forældrene, så de lettere kan finde vej til klubbens børnetræning efterfølgende, hvor de samme klubpersoner står klar til at give dem en god modtagelse.

3) ANBEFALINGER TIL BEDRE AT KUNNE LYKKES MED SAMSKABELSE

I lokalmiljøer findes der oftest en Skole/SFO og en fodboldklub. Det ses, at der er samarbejder, som er mangeårigt forankrede, men det opleves også, at det naturlige sammenspil udebliver bl.a. grundet rokeringer i SFO og på klubsiden. Gennem de indhentede erfaringer og fund præsenteres operative anbefalinger til bedre at kunne lykkes med samskabelse mellem SFO og den lokale fodboldklub.

Anbefalingerne er målrettet Skole/SFO, fodboldklubberne og kommunernes skoleforvaltninger og skal være med til at muliggøre, at der skabes en fælles helhedsfokuseret opfattelse af, at ansvaret for samskabelsen ikke blot påhviler de lokale fodboldklubbers frivillige kræfter.

1) Et samarbejde til gavn for 'begge verdener':

Undersøgelser viser, at et aktivt fritidsliv styrker børns trivsel⁶. Også i skolen⁷. Både på klubniveau og SFO-niveau drages der nytte af, at børn og unge danner positive og aktive fællesskaber, hvilket er med til at understøtte deres trivsel. Samtidig styrker samskabelse mellem skole/SFO og fodboldklubberne lokalområdet bånd. Det understøtter børnenes deltagelse begge steder, men også deres og familiernes indsigter og viden om foreninger og klubliv.

Forsøg at:

- Initier en dialog med SFO/fodboldklubben. Invitér respektive parter ind i hinandens dagligdag.
- Vær nysgerrig på hinandens virkeligheder og muligheder. Der kan være fælles værdier og målsætninger, som gør en samskabelse oplagt.

2) Nøglemedarbejdere og bindeled:

Et gennemgående tydeligt fund fra de indhentede erfaringer går på, at samskabelse mellem SFO og fodboldklubber oftest lykkes i højere grad, når der er særlige ressourcepersoner involverede. Ressourcepersonerne kan være pædagoger og lærere, som også bruger deres frivillige tid i den lokale fodboldklub eller omvendt. Et bindeled mellem SFO og fodboldklub behøves ikke at bestå af en træner, men kan også sagtens udgøre en kontaktperson, der har denne opgave. I nogle klubber ses det, at udvalgte klubpersoner er udpegede til at have kontakt med skolen og SFO, hvilket er fordrende for en god relation.

Forsøg at:

- Undersøge grundigt i både SFO/fodboldklub, om I har personer, der bruger tid begge steder. Dette styrker samskabelsesmulighederne.
- Skab en kontakt til SFO/fodboldklubben ved at have en medarbejder/klubperson, der agerer bindeled. Herved er der altid én person fra SFO/fodboldklubben, som har relationer og erfaringer.
- Benyt gerne jeres netværk til at finde uopdagede relationer, der kan binde SFO og fodboldklub tættere.

⁶ [Idræt har overraskende stor betydning for trivsel og sundhed for 10-13-årige piger | DIF](#)

⁷ 32 videnskabelige artikler om idræt og bevægelse for børn og unge:

https://www.sdu.dk/-/media/files/om_sdu/institutter/iob/forskningsenheder/shs/fifa+11+for+health/scientific+background+for+fit+first+10+and+11+for+health+in+denmark+2013-2021+30+articles.pdf

3) Ledelsesopbakning:

De økonomiske SFO-ressourcerne kan være knappe, men der kan ydes opbakning og understøttelse på andre måder. Ledelsens opbakning til, at medarbejderne benytter SFO-tiden til at indtænke boldlege og samspil med den lokale fodboldklub, er altafgørende. Der ses store potentialer i at fremme børns trivsel og dannelse ved at brobygge til den lokale fodboldklub. Omplacering af udvalgte medarbejders arbejdstid, der overlapper med fritidslivet, kan føre til en vigtig samskabelse og kontakt, der kan drages nytte af i fremtiden.

Forsøg at:

- Prioriter at jeres medarbejdere i SFO'en kender én eller flere klubpersoner fra den lokale fodboldklub. Herigennem er I med til at styrke relationen og muligheder for samskabelse.
- Bakke op om fodboldindsatser i SFO-tiden eller i relation til fodboldklubben. Dette styrker børn i og uden for SFO'en.

4) Sammenspil mellem pædagogiske og fodboldfaglige kompetencer:

Det kræver kompetente lærere og pædagoger at kunne skabe en fælles fodboldbegejstring blandt piger og drenge. Det kræver bl.a. både pædagogiske og fodboldfaglige kompetencer, og det er ikke alle, som besidder disse. Kompetenceudvikling blandt medarbejdere kan være med til at styrke dette. Dette kan være i DBU-forbundsregi eller på et mere lokalt forankret plan. Både på SFO og klubniveau kan begge parter tilbyde hinanden deres respektive kompetencer til at højne hhv. pædagogernes og de frivillige træneres kompetencer og indsigter.

Hvis muligheden byder sig, kan samskabelse mellem SFO og klub styrkes ved at indtænke f.eks. pædagogers/medhjælperes tilknytning til og erfaring med den lokale fodboldklub.

Forsøg at:

- Udnytte hinanden kompetencer. Byd SFO'en eller fodboldklubben på en 'fælles dag' eller 'Fodbold i SFO'en', hvor I kan drage inspiration fra hinanden virkeligheder.
- Undersøg mulighed for kompetenceudviklingen blandt pædagoger til at håndtere boldlege og spil.

5) OPSAMLING – AFSLUTNING

I ovenstående notat har vi sammenkoblet trivsel- og dannelsesbegreberne til samspillet mellem SFO'en og de lokale fodboldklubber. Vi har ligeledes gennem anbefalinger peget på nogle af de udfordringer og muligheder, som vi kan identificere, hvis man skal have et samarbejde til at fungere. Derudover har vi gennem lokale cases, indhentet på tværs af Jylland, fremført eksempler på, hvordan konkrete samspils indsatser kan udspille sig.

Vi har ikke gennem indsatserne målt på, hvordan de involverede børns trivsel konkret har udviklet sig, eller undersøgt om deres dannelsesmæssige processer har forandret sig. Det kunne være en ambition at koble disse aspekter på en beskrivelse af tiltagene, men for nu har formålet været at belyse de strukturelle og organisatoriske elementer, der muliggør et samspil.

Vores begrundelse for at fokusere på SFO og klubsamarbejdet i forbindelse med samfundstemaet om læring, trivsel og dannelse er, at vi kan se nogle potentialer i at understøtte børns trivsel gennem deltagelse i positive fællesskaber og deres dannelsesmæssige udvikling i forhold til viden om og integration i foreningslivet. Vi håber, at dette kan inspirere andre lokalområder til lignende indsatser og samskabelse.

Udarbejdet af Emil K. Ballisager og Andreas Rasch-Christensen, som led i DBU Jyllands samfundstema om 'Dannelse, Trivsel og Læring', 2024.

